

Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyi¹

DOI: 10.26466/opus.619531

*

Şenol Sezer*

* Doç. Dr., Ordu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ordu / Türkiye

E-Posta: senolsezer@odu.edu.tr

ORCID: [0000-0001-8800-6017](https://orcid.org/0000-0001-8800-6017)

Öz

Bu çalışmanın amacı, öğretmen adaylarının görüşlerine göre, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarının gerçekleşme düzeyini belirlemektir. Bu amaçla, Türk Millî Eğitiminin genel amaçları temel alınarak 'Eğitim Amaçları Ölçeği' geliştirilmiş, geçerlik ve güvenilirliği test edilerek veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma, nicel araştırma deseninde ve tarama modelindedir. Araştırmanın örneklem grubunu 259 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Örneklem grubu, küme örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmanın sonuçları, millî değerleri benimseyen, vatanını ve milletini seven yurttaşlar yetiştirmeye yönelik amaçların diğer alt boyutlara oranla daha yüksek düzeyde gerçekleştiğini göstermektedir. Araştırmada, Millî Eğitim Sisteminin 'iyi insan yetiştirme' alt boyutunda yer alan 'insan haklarına saygılı ve topluma karşı sorumluluk duyan, dengeli, kişilik ve karakter sahibi bireyler yetiştirir' şeklindeki amaçlarının, 'orta düzeyde' gerçekleştiğini göstermektedir. Öte yandan bulgular, 'hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip bireyler yetiştirir' şeklindeki amaçların görece 'düşük düzeyde' gerçekleştiğini göstermektedir. Ayrıca sonuçlar, Millî Eğitim Sisteminin 'mesleğe hazırlama' alt boyutundaki amaçlarının gerçekleşme düzeyinin 'oldukça düşük' olduğunu göstermektedir. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans alanındaki katılımcılar, Türk Millî Eğitim Sisteminin temel amaçlarının gerçekleşme düzeyini, diğer lisans alanındaki katılımcılara göre iyi vatandaş yetiştirme, iyi insan yetiştirme ve mesleğe hazırlama alt boyutlarında görece daha düşük bulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Eğitim sistemi, Eğitim amaçları, Ölçek geliştirme, Geçerlik, Güvenirlilik

¹ Bu çalışma, 10-12 Mayıs 2018 tarihlerinde Sivas'ta düzenlenen 13. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresinde sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

Fulfilment Level of Turkish National Education System's General Purposes According to Views of Prospective Teachers

*

Abstract

The purpose of this study is to determine the fulfilment level of general aims of Turkish National Education according to the opinions of prospective teachers. For this purpose, based on the general objectives of the Turkish National Education the 'Educational Objectives Scale' was developed by researcher, validity and reliability were tested, and used as data collection tool. The research was in the quantitative research design and survey model. The sample group was 259 undergraduate students. The sample group was determined by using cluster sampling technique. The results show that the goals such as 'to raise citizens who adopt national values and who love their homeland and nation' fulfilled at a higher level than other sub-dimensions. The findings also show that the aims of the National Education System in 'good human development' sub-dimension include 'raising a balanced individuals who have personality and character, respectful to the human rights, and have responsibility towards the society' fulfilled at a medium level. On the other hand, the findings show that the aims such as 'to educate individuals who have a wide world view and free and scientific thinking power' fulfilled at a low level, relatively. In addition, the findings show that the fulfilment level of the aims in the 'preparation for the profession' was quite low. The participants in the field of Guidance and Psychological Counselling find the fulfilment level of the main aims of the Turkish National Education system relatively inadequate in terms of good citizen training, good human rearing and preparing for the profession compared to the participants in other license fields.

Keywords: *Education, Education system, Educational aims, Scale development, Validity, Reliability*

Giriş

Eğitim, bireyin davranışlarını değiştirme, topluma uyumunu sağlama gibi işlevleri gerçekleştirirken yanı sıra üretime katkıda bulunmasına ve kendini gerçekleştirmesine yardım eder. Eğitimin bir başka işlevi, bireyleri içinde yaşadığı toplumun ve çağdaş dünyanın uyumlu birer üyesi haline getirerek çağın gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatmaktır. Eğitim aracılığıyla bireye kazandırılması beklenen bu nitelik ya da özelliklerin, eğitim sisteminin genel amaçları kapsamında değerlendirildiği söylenebilir.

Eğitim sözcüğü, farklı amaç, değer, düşünce ve eylemlere dayalı olarak kavramsallaştırıldığı için üzerinde uzlaşmış bir tanımdan söz etmek oldukça güçtür (Küçük ve Polat, 2013). Eğitime ve eğitimin amaçlarına yüklenen anlamların farklılığının temel nedeni, tarihsel ve toplumsal koşullardan kaynaklanır. Kant (2009), eğitimi insanın mükemmelleştirilmesi şeklinde tanımlamaktadır. J. S. Mill ise eğitimi, bireyin kendisi ve başkaları için mutluluk sağlama aracı şeklinde tanımlamaktadır (Xiem, 2018). H. Spencer'e (1860) göre eğitim, iyi yaşama olanakları sağlayan etkinliklerin tümüdür. İnal (1991) ve Tezcan (2001), Durkheim'in eğitimi fiziksel ve sosyal çevrenin insanın tutum ve davranışları üzerinde oluşturduğu etkiler şeklinde ifade ettiğini belirtmektedir. Gökalp (1992), bir ulusun kültürünün toplumsal değer yargılarından oluştuğunu ifade etmektedir. Gökalp'e göre, kültür bir toplumun vicdanında yaşayan değer yargılarının bütünüdür, eğitim ise kültürün çocukların ruhuna aşılmasıdır (Zabun, 2019). Gökalp (1992), eğitimin amacının birey değil millet olduğunu, her ulusun kendi kültürünü gençlere aşılmasının eğitimin temel ilkesi olduğunu, gençlerin başıboş yetiştirilmemesini, bir ülkeye yöneltilmesini ve eğitimin bireye kişilik kazandırmayı amaçlaması gerektiğini ifade etmektedir. Ertürk'e (1994) göre, eğitim bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişiklikler yaratma sürecidir. Demirel (1999) ise eğitimi, en genel anlamıyla bireylerin davranışlarında kasıtlı kültürleme yoluyla değişiklik oluşturma süreci şeklinde tanımlamaktadır.

İnsanlar, yeteneklerini geliştirerek kendilerini gerçekleştirme, kendilerini ifade etme, başkalarıyla iyi iletişim ve ilişki kurma, birlikte çalışma, sağlıklı yaşama, sorunlarını çözme, kendine ve evrene ilişkin gerçekleri araştırma, anlama ve öğrenme gibi pek çok alanda yeterli olmak isterler. Başka bir ifa-

deyle, bireyin eğitimden beklentisi, aldığı eğitimin kendisine olanaklar ve alternatifler sunması ve gereksinmelerini karşılamaıdır (Gül, 2004). Eğitim, etkisini öncelikli olarak bireyin 'anlayışı' ya da 'tutumları' üzerinde göstermektedir. Bireyin sergilediği davranışlar, benimsediği tutumlara ve zihin haritalarına bağlı olarak ortaya çıkar. Tutum ve davranışlar ise genel olarak eğitim yoluyla 'bilgilenme' ve bireyin 'değer yargılarına' bağlı olarak şekillenir (Creighton, 2009). Eğitim, insanı insan yapan sihirli bir güce sahiptir ve sağlıklı bir toplumsal yaşam ancak eğitim ile sağlanabilir. Bu nedenle, insan yaşamının bulunduğu her yerde eğitim gereklidir ve eğitim, yaşamı insanca sürdürebilmenin en temel koşuludur (Binbaşıoğlu, 2004). Eğitim, bireylerin zihinsel, duygusal ve bedensel gelişimini amaçlayan bir süreç olarak insanın gelişimini teori ve uygulamaya dayalı bilgi ve becerilerle yönlendirmektedir. Birey, zaman içerisinde aileden, okuldan ve çevreden edindiği bilgileri içselleştirmeyi ve doğuştan getirdiği yeteneklerini açığa çıkarmayı öğrenmelidir. Bunu sağlamamanın en etkili yolu, eğitim sisteminin kendini yenilemesinden, yenilikleri toplumla buluşturmasından, eğitimle ilgili tüm unsurların yeniliğe açık ve yenilikleri uygulamaya istekli olmasını sağlamaktan geçmektedir (Özkan, 2011). Sonuç olarak eğitimin, nitelikli insan gücü yetiştirme, üretkenlik, verimlilik, toplumsal gönenç, sosyal barış ve adalet, bilimsel ve teknolojik gelişme, yaratıcılık, yenilik, gelir dağılımında adalet, nezaket, hoşgörü, farkındalık ve estetik duyarlık gibi yansımaları vardır (Aydın, 2015).

Bilimsel olarak eğitimin amaçları belirlenirken, başka bir deyişle yetiştirecek bireylerde bulunması gerekli görülen özellikler oluşturulurken, belirli ilke ve esaslara göre hareket edilmektedir. Bu esaslar, eğitsel amaçların geçerliğini gösterir. Eğitimciler, bunları altı grupta toplamaktadır (Tezcan, 2017):

Toplumsal Yeterlik: Amaçlar, toplumsal koşullara uygun olmalı ve toplumun ihtiyaçlarına yanıt vermelidir. Özellikle hızla gelişen, geçiş halindeki ülkelerde bu ölçü daha fazla önem kazanmaktadır. Bu amaçla, zamana göre uyarlanabilecek değerlere yer verilerek eğitimin toplumsal gelişmeye yardımcı olması sağlanabilir.

Temel Beşerî Gereksinimler: Amaçlar, bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılayacak yönde olmalıdır. Çeşitli költürlere mensup bireylerin gereksinimlerinin karşılanmasında, eğitim amaçlarının rolü göz ardı edilemez.

Demokratik Düşünce ve İdealler: Amaçlar, demokratik düşünce ve ideallerle uyumlu olmalıdır. Toplum demokratik rejimi benimsediğinden eğitim

amaçları, demokratik düşünce ile tutarlılık gösterdiği sürece geçerli sayılabilir.

Kendi İçinde Tutarlılık: Amaçların kendi içinde çelişkiler barındırması, mantıksal bir tutarlılık içinde olması gerekir. Aksi durumda, tutarsız davranışlı insanlar yetişerek uyumsuzluk, toplumsal gerginlikler ve çözümler baş gösterir.

Davranışsal Yorum: Amaçlar, istenen davranış değişikliğini ifade eden ve açıklayan bir bakış açısıyla formüle edilmelidir. Amaçlar, işlevsel değeri olan davranış ölçülerini de içerdiği için değişecek davranışın ne olduğu amaçlarda açıkça belirlenmelidir.

Gerçekleşebilirlik: Amaçların, bireyin öğrenme kapasitesi, toplumsal ve ekonomik koşullar göz önünde bulundurularak belirlenmesi ve gerçekleşebilecek nitelikte olması gerekir.

Entelektüel bir çaba olarak eğitimin, önceden belirlenmiş amaçları ya da işlevleri olmalıdır. Devci (2008), genel anlamda eğitimin amaçlarını ekonomik amaçlar, sosyal amaçlar, siyasal amaçlar ve kültürel amaçlar şeklinde ifade etmektedir. Standish'e (2002) göre, eğitimin genel amaçları üç farklı bileşene bağlı olarak analiz edilebilir. Eğitim, öncelikli olarak toplumun ihtiyaçlarının karşılanmasına hizmet etmelidir. Bilme ve anlama yöntemlerini ortak miras olarak sürdürmeli ve geliştirmelidir. Bireyin doğuştan getirdiği özellikleri geliştirmeye ya da özgün bir şekilde öğrenenlerin bireysel gelişimlerine yardımcı olmalıdır. Baofu (2011), eğitimin birçok farklı amacının olabileceğini ancak devlet ve birey açısından eğitimin amaç ve işlevlerini, yurttaşları siyasal yaşama katılmaya hazırlama, ekonomik yaşama katılmaya hazırlama, sosyal sermaye olarak geliştirme, kendini gerçekleştirmelerini sağlama ve karakter gelişimini sağlama şeklide ifade etmektedir.

Eğitimin amaçları, okullaşma ile ilgili teorilerden doğrudan etkilenmektedir. Teorisyenler, eğitimin amaçlarını açıklamak için kullanılan çeşitli kuramsal yaklaşımları sosyal aktarım teorileri, yorumlayıcı kuramlar ve sosyal dönüşüm teorileri şeklinde özetlemektedir. 19. yüzyılda okul, daha önce aile ve kiliseye ait olan sosyalleşme rolünü üstlenmiştir. Bu dönemde okullar, toplumsal bilgi, kural ve geleneklerin kuşaktan kuşağa aktarılmasından sorumludur. Bu geleneğin temel bir yansıması olarak işlevselci kuramcılar, eğitimin amaçlarının entelektüel amaçlar, politik amaçlar, ekonomik amaçlar ve sosyal amaçlar olmak üzere dört kategoriye ayrılabilirliğini iddia etmektedir.

(Fain, Barantovich ve Martin, 2009). Ekonomik amaçlar açısından ele alındığında eğitim, okullar aracılığıyla öğrencileri çalışma yaşamına ve belli kariyer alanlarına hazırlamalıdır. Yorumcu kuramcılar ya da fenomenolojik yaklaşımlar, eğitimin sosyal yönlerine odaklanmaktadır. Eleştirel-çatışmacı görüşü destekleyen teorisyenleri de içeren sosyal dönüşüm kuramcılarına göre ise eğitim, toplumdaki değişime aracılık etmeli, mevcut sosyal yapıyı sürdürmeme adına bireyi dönüştürmeli ve özgürleştirmelidir (Freire, 2018).

Çağdaş toplumlarda, eğitimin açık ve gizli olmak üzere iki tür işlevi vardır. Eğitimin açık işlevleri, toplumun kültürel birikimini gelecek kuşaklara aktarmak, meslekî bilgi ve beceri kazandırarak bireylerin meslek sahibi olmalarını desteklemek, bireylere akılcı düşünme yollarını öğretmek akılcı düşünme becerileri kazandırmak, bireylerin doğal ve sosyal çevreyi bilimsel ilkelere bağlı olarak algılamalarına olanak sunmak ve bilimin gelişmesine katkı sağlamak şeklinde sıralanabilir (Özkalp, 1990). Eğitim sisteminin açık işlevlerinin yanı sıra bireylere statü kazandırma, nüfus planlaması, zararlı alışkanlıkların önlenmesi, uygun iş olanakları sağlama ve uygun eş bulmaya aracılık etme gibi bir dizi gizli işlevleri de vardır (Doğan, 2014). Eğitim sisteminin amaçları, eğitim politikasına ve işlevine uygun olarak sistemin bütünlüğünü koruyacak, temel gereksinimleri karşılayacak ve kendi içinde tutarlı olacak şekilde belirlenir.

Bütün toplumlar, yurttaşlarını en iyi şekilde yetiştirmeyi kendi varlıklarının devamı için bir araç olarak kullanır. Hiçbir toplum, bu yetiştirme işini rastlantıya bırakmamaktadır. Çünkü çağdaş toplumların yaşadığı sorunlarla etkili şekilde baş edebilmesi, eğitim sistemlerinin başarısına bağlıdır (Bursalıoğlu, 2015). Türkiye’de eğitim alanında son yıllarda ciddi bir hareketlilik yaşanmış ve çok sayıda düzenlemeye ve değişikliğe gidilmiştir. Bu düzenlemelerin ne anlama geldiği, doğuracağı olası sonuçlar ve ne gibi yapısal çözümlerin gerekli olduğu konusunda, hem politika yapıcılarda hem de bu konuyla ilgilenen kamuoyunda bir zihin berraklığının olduğunu söylemek oldukça zordur (Erdoğan, 2014; Gür ve Çelik, 2009). Eğitimin amacı, bireylerin kişisel yeteneklerini, insan ilişkileri becerilerini, ekonomik yeterliklerini geliştirmek, vatandaşlık görev ve sorumluluklarını tam olarak yerine getirmesini sağlamaktır (Saribaş ve Babadağ, 2015). Toplumların gelişmişlik düzeyi ile eğitim sisteminin her basamağının amaçları arasında bir ilişki vardır. Çünkü eğitim, yaşanan sorunların anlaşılması ve çözümünde önemli bir yer oluşturmak-

tadır. Yaşanan sorunların azaltılması ve çözümünde eğitim sisteminin amaçlarının ülkenin gereksinimlerini karşılamaya yönelik olarak belirlenmesi gerekmektedir (Teyfur, 1999). Bu bağlamda eğitim sistemi ve okullar, çağdaş bir toplumsal yapının kurulmasında, yeni kuşakların etkin bir şekilde rol almasına imkân sağlayacak bilgi ve becerileri kazandıran temel kurumlardır. Ancak, eğitim sisteminin bu misyonu yerine getirebilmesi, önceden belirlenen amaçların gerçekleşmesine bağlıdır (Okur, 2005).

Çağdaş anlamda eğitim, mevcut toplumun belirli yönlerini yenilerken aynı zamanda, öğrencileri daha sonraki süreçte toplumu dönüştürecek şekilde yetiştirmelidir. Eğitim, öğrencilerin kültürel, ekonomik ve doğal mirasın en iyi şekilde nasıl korunduğunu anlamalarına yardımcı olmalıdır. Eğitim, aynı zamanda yerel, ulusal ve küresel düzeyde sürdürülebilirliği yakalamak için değerler ve stratejiler geliştirmelidir. Sürdürülebilir kalkınma için eğitimi yeniden yönlendirme, yalnızca ekolojik olarak sürdürülebilir değil aynı zamanda sosyal, ekonomik ve politik olarak da sürdürülebilir bir toplum için gerekli olan vizyonu içermektedir. UNESCO (2002), bu vizyona ulaşmak için eğitim sistemi okulların öğrencilere kazandırması gereken becerileri, eleştirel ve yaratıcı düşünme, sözlü, yazılı ve grafik iletişim, dayanışma ve işbirliği, çatışma yönetimi, karar verme, problem çözme ve planlama, teknoloji ve medyanın uygun kullanımı, sivil katılım ve eylemde bulunma, değerlendirme ve yansıtma şeklinde sıralamaktadır.

Eğitim aracılığıyla öğrencilere kazandırılması gereken tutum ve değerler ise dünyaya ve yaşamın tüm çeşitliliğine saygı gösterme, tüm canlılara anlayış, merhamet ve sevgi ile bakma, adil, sürdürülebilir, katılımcı ve barışçıl demokratik toplumlar inşa etme ve Dünyadaki varlık ve güzellikleri şimdiki ve gelecek nesiller için güvence altına almaktır. Bu amaçları gerçekleştirmeye yönelik olarak öğrencilere kazandırılacak bilgiler ise sürdürülebilir kalkınma, dayanışma, temel insani gereksinimler, insan hakları, demokrasi, yerel-küresel bağlantılar, biyoçeşitlilik, türler arası eşitlik, ekolojik ayak izi ve önlem ilkesi şeklindedir (UNESCO, 2002). Aydın'a (2015) göre, eğitim genel anlamıyla sosyo-ekonomik kalkınmanın ve kültürel gelişmenin hem nedeni hem de sonucudur. Bu nedenle, bir ülke eğer gelişmek istiyorsa eğitime öncelik vermek durumundadır. Öte yandan, gelişmiş bir ülke de kalkınma hızını sürdürmek istiyorsa, ülke sınırları içinde uyguladığı eğitimin kalitesini sürdürülebilirlik temelinde artırmak zorundadır. Türk Millî Eğitiminin temel amaçları,

1739 Sayılı Millî Eğitim Yasasının 2. maddesinde belirtilmiştir (Resmi Gazete, 1973):

Türk Millî Eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini;

- *Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı, Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren, ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek,*
- *Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek,*
- *İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak,*
- *Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak, öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.*

Bu amaçlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, Türk Millî Eğitim Sisteminin, Türk Milletinin bütün fertlerini iyi yurttaşlar, iyi bireyler ve mesleğe hazır yetenekli kişiler olarak yetiştirmeyi ve Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmayı amaçladığı anlaşılmaktadır.

Alanyazın incelendiğinde, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarının gerçekleşme düzeyini belirlemeyi amaçlayan bir ölçme aracına ve yeterli sayıda araştırmaya rastlanamamıştır. Öte yandan, eğitim amaçları konusunda yürütülen sınırlı sayıda araştırma (İçer, 1997; Teyfur, 1995) yer almaktadır. Daha önceki çalışmalarda, araştırmacıların genel olarak okul amaçlarının gerçekleşme düzeyi (Özdemir, 2013), ders amaçlarının gerçekleşme düzeyi (Kıncal ve Ulutaş, 2009; Kösterelioğlu, 2008; Öçalan ve Erdoğan, 2009; Özbek, 2017; Sönmez, 2006) üzerine odaklandığı görülmektedir. Türk Milli Eğitiminin ge-

nel amaçlarının gerçekleşme düzeyini, lisans öğrencilerinin bakış açısıyla belirlemeye yönelik olarak gerçekleştirilen bu çalışmanın, bu alandaki boşluğun doldurulmasına katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Bu çalışmanın amacı, öğrenci görüşlerine dayalı olarak, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarının gerçekleşme düzeyini belirlemektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Lisans öğrencilerinin görüşlerine göre, Türk Millî Eğitiminin temel amaçlarının gerçekleşme düzeyi nedir?
2. Türk Millî Eğitiminin amaçlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşler, katılımcıların cinsiyet, yaş ve lisans alanı değişkenleri açısından farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırma, nicel araştırma deseninde ve tarama modelindedir. Tarama modelindeki araştırmalar, bir grubun belli özelliklerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmalardır (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016). Tarama modeli, geçmişte var olan veya hâlen devam eden bir durumu olduğu şekilde betimlemeyi amaçlamaktadır. Bu süreçte, araştırmacı/araştırmacılar tarafından bir konu veya olaya ilişkin katılımcı görüşleri ya da katılımcıların ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özellikleri belirlenmekte ve sonuçlar, sayısal verilere bağlı olarak ifade edilmekte ve açıklanmaktadır (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012; Karasar, 2017).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Ordu Üniversitesi Eğitim Fakültesinde 2017-2018 akademik yılında lisans eğitimini sürdüren 1.037 öğrencidir. Araştırmanın örneklem grubunu, lisans öğrencileri arasından küme örnekleme yöntemiyle belirlenen 259 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Küme örnekleme, tek tek bireylerle değil seçkisiz olarak seçilen gruplar ile yapılır. Seçilen grupların bütün üyeleri benzer özelliklere sahip olmalıdır. Küme örnekleme yöntemi, evrenin çok büyük ve geniş bir alana yayıldığı durumlarda oldukça kullanışlıdır. Bazı durumlarda örneklem seçiminde uygulanabilir tek yöntem olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak bu durum, araştırmanın değişkenleri açısından araştırılacak evrenin homojenliği söz konusu olduğu zaman geçerlidir (Gay

ve Airasion, 2003). Tablo 1’de, örneklem grubunun demografik özelliklerine yer verilmektedir.

Tablo 1. Örneklem grubunun demografik özellikleri (N=259)

Değişken		f	%
Cinsiyet	Kadın	184	71.1
	Erkek	75	28.9
Toplam		259	100
Lisans	Okul Öncesi Öğretmenliği	48	18.5
	Sınıf Öğretmenliği	40	15.5
	Matematik Öğretmenliği	41	15.8
	Fen Bilgisi Öğretmenliği	44	17.0
	Türkçe Öğretmenliği	44	17.0
	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	42	16.2
Toplam		259	100
Yaş	18-19 Yaş	92	35.5
	20-21 Yaş	85	32.8
	22 ve Üzeri	82	31.7
Toplam		259	100

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen ‘Eğitim Amaçları Ölçeği’ ile toplanmıştır. 5’li Likert tipi 19 maddeden ve üç alt boyuttan oluşan Eğitim Amaçları Ölçeğinde tüm alt faktörler, toplam varyansın 64.16’sını karışılmaktadır.

Eğitim Amaçları Ölçeği, araştırmacı tarafından Türk Millî Eğitim Sisteminin genel amaçları temel alınarak geliştirilmiştir. Bu amaçla, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda yer alan eğitim amaçları, ölçek maddeleri haline getirilmiştir. Ölçeğin ilk hali, 5’li Likert tipi 24 maddeden oluşmaktadır ve 240 lisans öğrencisine uygulanmıştır. Elde edilen veriler üzerinden Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) gerçekleştirilmiştir. Daha sonra 236 öğrenciye uygulanmış ve ölçeğin Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır.

Açıklayıcı Faktör Analizi: İlk aşamada, 24 maddeden oluşan ölçekteki veri setinin faktör analizine uygun olup olmadığına karar vermek için öncelikle Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Bartlett test sonuçları incelenmiştir. Ölçeğin veri setinin faktör analizi yapılabilmesi için KMO değerinin .70’ten (Leech, Barrett ve Morgan, 2005) ya da .60’tan (Pallant, 2007) büyük olması ve Bartlett testi sonucunun anlamlı çıkması önerilmektedir. Bulgular, KMO

katsayısının .95 ve Barlett Sphericity testi değerinin ise $\chi^2= 2825$, ($p < .05$) anlamlı düzeyde olduğunu göstermiştir. Elde edilen sonuçlar, veri setine Açımlayıcı Faktör Analizi uygulanabileceğini ortaya koymaktadır (Leech, Barrett ve Morgan, 2005). Açımlayıcı Faktör Analizi sürecinde, ilişkisiz maddelerin çıkarılmasında Temel Bileşenler Analizi ve döndürme işleminde ise Varimax tekniği kullanılmıştır. Sekiz kez yapılan döndürme işlemi sürecinde faktör yükü .50 ve altında olan maddeler ölçekten çıkarılmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2007). Açımlayıcı Faktör Analizi sonucunda 19 maddeli, 'İyi Vatandaş Yetiştirme', 'İyi İnsan Yetiştirme' ve 'Mesleğe Hazırlama' şeklinde üç alt faktörden oluşan Eğitim Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyi Ölçeği' geliştirilmiştir. 'İyi Vatandaş Yetiştirme' olarak adlandırılan birinci alt faktör yedi maddeden oluşmakta ve faktör yükleri .551 ile .764 arasında değişmektedir. Faktörün öz değeri 47.097'dir ve bu değer toplam varyansın %23.14'ünü karşılamaktadır. 'İyi İnsan Yetiştirme' olarak adlandırılan ikinci alt faktör altı maddeden oluşmakta ve faktör yükleri .687 ile .757 arasında değişmektedir. Faktörün öz değeri 11.112'dir ve bu değer toplam varyansın %21.08'ini karşılamaktadır. 'Mesleğe Hazırlama' olarak adlandırılan üçüncü alt faktör altı maddeden oluşmakta ve faktör yükleri .604 ile .712 arasında değişmektedir. Faktörün öz değeri 5.95'tir ve toplam varyansın 19.95'ini karşılamaktadır. Tüm alt faktörler, toplam varyansın 64.16'sını karşılamaktadır.

Doğrulayıcı Faktör Analizi: Ölçek geliştirme ve ölçeğin yapı geçerliğini sağlama sürecinin ikinci aşamasında, üç faktörlü ölçek yapısının doğruluğunun test edilmesi amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla AFA sürecinde görüşlerine başvuru lisans öğrencilerinden farklı bir örneklem grubu belirlenmiş ve 236 lisans öğrencisinin görüşlerine başvurulmuştur. Doğrulayıcı Faktör Analizi, faktör sayısı ve ölçek maddelerinin faktörlere uygunluğunu analiz etmede tercih edilmektedir (Kline, 2003; Lee, 2007). DFA sonucunda faktör sayıları ve madde-faktör ilişkileri istatistiksel olarak açıklanmaktadır (Brown, 2006).

Açımlayıcı Faktör Analizi sonucunda, değişkenler arasındaki ilişki göz önünde bulundurularak olası faktör yapısı belirlenirken, Doğrulayıcı Faktör Analizi ile verilerle desteklenen faktör yapısının uygunluğu test edilmektedir (Cramer, 2003). Doğrulayıcı faktör analizi sürecinde Ki-kare (χ^2) uyum testi, İyilik Uyum Testi [GFI], Düzeltilmiş İyilik Uyum Testi [AGFI], Karşılaştırmalı Uyum Testi [CFI], Normlaştırılmış Uyum Testi [NFI], Normlaştırılmamış

Uyum Testi [NNFI] ve Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü [RMSEA] değerleri hesaplanmıştır (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010).

χ^2/df oranının 3 ya da daha düşük olması, CFI, NNFI, NFI, GFI, AGFI değerlerinin .80'den yüksek olması, RMSEA anlamlılık düzeyinin .06'dan düşük olması, genel olarak faktör yapısının uyumlu olduğunun bir göstergesidir (Hoe, 2008). 1 ve 2, 10 ve 11, 22 ve 23. Maddeler arasında modifikasyon yapılmıştır. Bu modifikasyonlar modeli iyileştirmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca modifikasyonlar, aynı alt boyutlardaki ve her biri diğeriyle ilişkili maddeler arasında gerçekleştirilmiştir (Schreiber, Nora, Stage, Barlow ve King, 2006).

Tablo 2'de, modelin uyum indeksi değerleri yer almaktadır.

Tablo 2. Eğitim amaçları ölçeği uyum indeksi değerleri

Model	NFI	NNFI	CFI	IFI	GFI	AGFI	RMSA
Üç Faktörlü Yapı	.91	.95	.96	.96	.90	.87	.056

$\chi^2=256.18$, $\chi^2/df=1.75$

Tablo 3'te, alt faktörler ve faktör yükleri yer almaktadır.

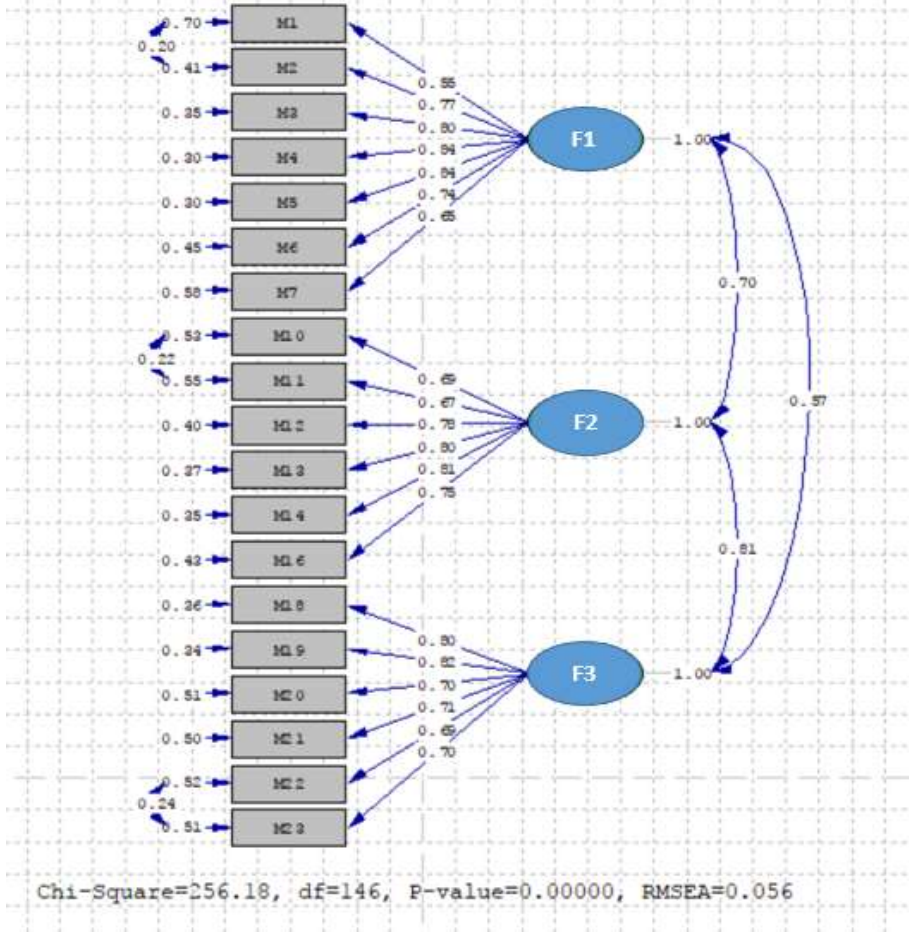
Tablo 3. Alt faktörler ve faktör yükleri

Alt Faktör	Madde Türk Millî Eğitim Sistemi;	Faktör Yükleri	Ortak Faktör Varyansı (h ²)	
Faktör 1	Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı yurttaşlar yetiştirir	.551	.508	
	Millî değerleri benimseyen yurttaşlar yetiştirir	.688	.729	
	Ahlakî değerleri benimseyen yurttaşlar yetiştirir	.675	.733	
	İnsanî değerleri benimseyen yurttaşlar yetiştirir	.764	.694	
	Manevî değerleri benimseyen yurttaşlar yetiştirir	.695	.708	
	Kültürel değerleri benimseyen yurttaşlar yetiştirir	.652	.624	
Faktör 2	Vatanını, milletini yüceltmeye çalışan yurttaşlar yetiştirir	.620	.507	
	Dengeli bireyler yetiştirir	.720	.653	
	Kişilik ve karakter sahibi bireyler yetiştirir	.687	.630	
	Hür ve bilimsel düşünme gücüne sahip bireyler yetiştirir	.718	.665	
	Geniş bir dünya görüşüne sahip bireyler yetiştirir	.730	.669	
	İnsan haklarına saygılı bireyler yetiştirir	.757	.604	
Faktör 3	Topluma karşı sorumlu bireyler yetiştirir	.737	.667	
	İlgi ve yetenekler doğrultusunda geliştirir	.692	.667	
	Gerekli bilgi, beceri, davranışları kazandırır	.712	.643	
	Birlikte iş görme alışkanlığı kazandırır	.604	.614	
	Hayata hazırlar	.664	.618	
	Mutlu kılacak bir meslek sahibi olmayı sağlar	.653	.617	
Topluma katkı sunacak bir meslek edindirir	.685	.640		
Özdeğer Varyans	F ₁ =47.097 %23.14	F ₂ =11.112 %21.08	F ₃ =5.95 %19.95	Toplam 64.16

Şekil 1’de, doğrulayıcı faktör analizi sonucu ortaya çıkan model yer almaktadır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Ölçeğin güvenilirliğini test etmek üzere Cronbach Alpha katsayısı ve Spearman-Brown değerleri ile ölçeğin alt bileşenleri arasındaki korelasyonlar değerlendirilmiştir. Tablo 4’te, ölçeğin geneline ve alt boyutlarına ilişkin iç güvenirlik değerleri ile faktörler arası korelasyon puanları yer almaktadır.

Şekil 1. Eğitim amaçları ölçeği modeli.

Tablo 4. Eğitim amaçları ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin regresyon analizi

Boyutlar	1	2	3	4	$\bar{x}$	ss	α	Spearman-Brown
1.Eğitim Amaçları	-				3.15	.64	.94	.83
2.İyi Vatandaş	.832*	-			3.56	.65	.90	.82
3.İyi İnsan	.900*	.634*	-		3.09	.74	.89	.89
4.Mesl. Kazandırma	.857*	.511*	.707*	-	2.78	.82	.88	.86

*p< .001

Analiz sonuçları, ölçeğin tamamında ve alt boyutlarında iç tutarlığın yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin alt boyutlarının kendi aralarındaki ve ölçeğin tümü ile korelasyonunu gösteren değerler, iç tutarlığın yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca ölçeğin alt faktörleri arasındaki korelasyon değerlerinin çoklu bağlantı açısından da uygun olduğu görülmektedir (Büyükoztürk, 2007).

Ölçeğin ayırt edicilik gücünü test etmek için alt ve üst %27'lik iki grup oluşturulmuş ve bu iki grubun ölçek puanları arasındaki farklılaşma bağımsız örneklem t-testi ile incelenmiştir. Tablo 5'te ayırt edicilik için t-testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 5. Ayırt edicilik için t-testi sonuçları

Boyutlar	Düzyey	N	$\bar{x}$	ss	t	p
İyi Vatandaş	Düşük	89	3.47	.69	79.909	.00*
	Yüksek	89	3.65	.72		
İyi İnsan	Düşük	89	2.88	.76	61.189	.00*
	Yüksek	89	3.07	.68		
Meslek Kazandırma	Düşük	89	2.63	.79	53.314	.00*
	Yüksek	89	3.82	.71		
Eğitim Amaçları	Düşük	89	3.03	.64	75.318	.00*
	Yüksek	89	3.19	.58		

Tablo 5 incelendiğinde, ölçeğin tamamı ve alt boyutları için eğitim amaçlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin algısı düşük ve yüksek gruplarda yer alan lisans öğrencileri arasındaki farklılaşmanın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Buna göre ölçeğin ayırt edicilik gücü yüksek olduğu söylenebilir.

Verilerin Analizi

Eğitim Amaçları Ölçeği, 280 lisans öğrencisine uygulanmıştır. Veri setleri incelenmiş, eksik veya amaçlara uygun olarak doldurulmayan 21 veri seti analiz dışında tutulmuştur. Araştırmanın verileri, 259 lisans öğrencisinin Eğitim Amaçları Ölçeğine verdiği yanıtlardan elde edilmiştir. Araştırmaya dâhil edilen toplam form sayısı 259'dur. Veriler, SPSS 22 istatistik paket programı ile analiz edilmiştir. Betimsel istatistik sonucunda, ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Ortalama puanlar arasındaki farklılık cinsiyet değişkeni açısından bağımsız t-testi, yaş ve lisans alanı değişkenleri açısından ANOVA testi ile analiz edilmiştir.

Bulgular

Tablo 6'da, Türk Millî Eğitiminin amaçlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin betimsel istatistik sonuçlarına yer verilmektedir.

Tablo 6. Türk millî eğitiminin amaçlarının gerçekleşme düzeyi (N=259)

Alt Faktör	Türk Millî Eğitim Sistemi;	$\bar{x}$	ss
İyi Vatandaş Yetiştirme	Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı yurttaşlar yetiştirir	3.45	.95
	Millî değerleri benimseyen yurttaşlar yetiştirir	3.68	.87
	Ahlakî değerleri benimseyen yurttaşlar yetiştirir	3.61	.82
	İnsanî değerleri benimseyen yurttaşlar yetiştirir	3.51	.86
	Manevî değerleri benimseyen yurttaşlar yetiştirir	3.51	.87
	Kültürel değerleri benimseyen yurttaşlar yetiştirir	3.43	.90
	Vatanını, milletini yüceltmeye çalışan yurttaşlar yetiştirir	3.73	.88
Ortalama		3.56	.88
Dengeli bireyler yetiştirir	Dengeli bireyler yetiştirir	3.09	.92
	Kişilik ve karakter sahibi bireyler yetiştirir	3.02	.91
	Hür ve bilimsel düşünme gücüne sahip bireyler yetiştirir	2.82	1.00
	Geniş bir dünya görüşüne sahip bireyler yetiştirir	2.66	.96
	İnsan haklarına saygılı bireyler yetiştirir	3.12	.96
	Topluma karşı sorumlu bireyler yetiştirir	3.16	.87
Ortalama		2.98	.94
Mesleğe Hazırlama	İlgi ve yetenekler doğrultusunda geliştirir	2.37	1.00
	Gerekli bilgi, beceri, davranışları kazandırır	2.94	.90
	Birlikte iş görme alışkanlığı kazandırır	3.10	.89
	Hayata hazırlar	3.06	1.00
	Mutlu kılacak bir meslek sahibi olmayı sağlar	2.31	1.00
Topluma katkı sunacak bir meslek edindirir	2.56	1.00	
Ortalama		2.72	.96

Tablo 6’da, Millî Eğitim Sisteminin ‘iyi vatandaş yetiştirme’ boyutundaki amaçları arasında yer alan ‘vatanını, milletini yüceltmeye çalışan yurttaşlar yetiştirir’ [$\bar{x}$ =3.73, ss= .88] ve ‘millî değerleri benimseyen yurttaşlar yetiştirir’ [$\bar{x}$ =3.68, ss= .87] şeklindeki amaçlarının ‘yüksek düzeyde’ gerçekleştiği görülmektedir. ‘Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı yurttaşlar yetiştirir’ [$\bar{x}$ =3.45, ss=.95] şeklindeki amacın ‘orta düzeyde’ gerçekleştiği görülmektedir. ‘Kültürel değerleri benimseyen yurttaşlar yetiştirir’ [$\bar{x}$ =3.43, ss= .90] şeklindeki amacının ise görece daha düşük düzeyde gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 6’da, Millî Eğitim Sisteminin ‘iyi insan yetiştirme’ alt boyutunda yer alan ‘topluma karşı sorumlu bireyler yetiştirir’ [$\bar{x}$ =3.16, ss=.87] ve ‘insan haklarına saygılı bireyler yetiştirir’ [$\bar{x}$ =3.12, ss=.96] şeklindeki amaçlarının ‘orta düzeyde’ gerçekleştiği görülmektedir. ‘Geniş bir dünya görüşüne sahip bireyler yetiştirir’ [$\bar{x}$ =2.66, ss= .96] ve ‘hür ve bilimsel düşünme gücüne sahip bireyler yetiştirir’ [$\bar{x}$ =2.82, ss=1.00] şeklindeki amaçlarının ‘düşük düzeyde’ gerçekleştiği görülmektedir.

Millî Eğitim Sisteminin ‘mesleğe hazırlama’ alt boyutundaki ‘birlikte iş görme alışkanlığı kazandırır’ [$\bar{x}$ =3.10, ss= .89] ve ‘hayata hazırlar’ [$\bar{x}$ =3.06, ss=1.00] şeklindeki amaçlarının ‘orta düzeyde’ gerçekleştiği görülmektedir. ‘Mutlu kılacak bir meslek sahibi olmayı sağlar’ [$\bar{x}$ =2.31, ss=1.00] ve ‘ilgi ve yetenekler doğrultusunda geliştirir’ [$\bar{x}$ =2.37, S=1.00] şeklindeki amacının görece ‘düşük düzeyde’ gerçekleştiği görülmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde, Millî Eğitim Sisteminin ‘iyi vatandaş yetiştirme’ boyutundaki amaçlarının ‘yüksek’ düzeyde gerçekleştiği ‘iyi insan yetiştirme’ boyutundaki amaçlarının ise ‘orta’ düzeyde gerçekleştiği görülmektedir. Millî Eğitim Sisteminin mesleğe hazırlama’ boyutundaki amaçlarının ise ‘düşük’ düzeyde gerçekleştiği görülmektedir. Tablo 7’de, ortalama puanların cinsiyet değişkeni açısından değişip değişmediğine ilişkin bağımsız t-testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 7. Cinsiyet değişkeni açısından t testi sonuçları

Değişken	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	ss	t	Sd	p																				
İyi Vatandaş Yetiştirme	Kadın	184	3.61	.70	2.107	257	.036*																				
	Erkek	75	3.39	.65				İyi İnsan Yetiştirme	Kadın	184	3.00	.76	1.100	257	.776	Erkek	75	2.88	.74	Mesleğe Hazırlama	Kadın	184	2.74	.78	.566	257	.408
İyi İnsan Yetiştirme	Kadın	184	3.00	.76	1.100	257	.776																				
	Erkek	75	2.88	.74				Mesleğe Hazırlama	Kadın	184	2.74	.78	.566	257	.408	Erkek	75	2.67	.83								
Mesleğe Hazırlama	Kadın	184	2.74	.78	.566	257	.408																				
	Erkek	75	2.67	.83																							

p< .05

Tablo 7'ye göre, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin ortalama puanlar, cinsiyet değişkeni açısından iyi vatandaş yetiştirme alt boyutunda, [$t_{(257)} = 2.107, p < .05$] kadın katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu sonuçlar, kadın katılımcıların [$\bar{x}=3.61, ss= .70$] Türk Millî Eğitiminin iyi vatandaş yetiştirme ile ilgili amaçlarının gerçekleşme düzeyini, erkek katılımcılara göre [$\bar{x}=3.39, ss= .65$] daha yüksek buldukları şeklinde değerlendirilebilir.

ANOVA sonuçları, lisans öğrencilerinin Türk Millî Eğitiminin amaçlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşlerinin yaş değişkeni açısından istatistiksel olarak farklılaşmadığını, lisans değişkeni açısından ise görüşler arasında anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir. Tablo 8'de, lisans değişkeni açısından ortalama puanların karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA sonuçları yer almaktadır.

Tablo 8. Lisans değişkeni açısından ANOVA sonuçları (N=259)

Değişken		KT	Sd	KO	F	p	Fark
İyi Vatandaş Yetiştirme	Gruplar Arası	9.624	5	1.925			
	Gruplar İçi	105.070	253	.447	4.305	.001*	6<1,2,4,5
	Toplam	114.694	258				
İyi İnsan Yetiştirme	Gruplar Arası	16.005	5	3.201			
	Gruplar İçi	121.113	253	.515	6.211	.000*	6<3,4
	Toplam	137.118	258				
Mesleğe Hazırlama	Gruplar Arası	25.814	5	5.163			
	Gruplar İçi	125.571	253	.534	9.662	.000*	6<2,4,5
	Toplam	151.385	258				

$p < .05$

Tablo 8'de, ortalama puanlar, iyi vatandaş yetiştirme [$F_{(5-253)}=4.305, p < .05$], iyi insan yetiştirme [$F_{(5-253)}=6.211, p < .05$] ve mesleğe hazırlama alt boyutlarında [$F_{(5-253)}=9.662, p < .05$], lisans değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

İyi vatandaş yetiştirme alt boyutunda, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık öğrencilerinin görüşleri [$\bar{x}=3.13, ss= .64$] ile okul öncesi [$\bar{x}=3.55, ss= .86$], sınıf öğretmenliği [$\bar{x}=3.64, ss= .70$], fen bilgisi öğretmenliği [$\bar{x}=3.70, ss= .46$] ve Türkçe öğretmenliği [$\bar{x}=3.74, ss= .65$] lisans öğrencilerinin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir. İyi insan yetiştirme boyutunda, farklılık RPD öğrencilerinin görüşleri [$\bar{x}=2.62, ss= .63$] ile matematik öğretmenliği [$\bar{x}=3.14, ss= .65$] ve fen bilgisi öğretmenliği [$\bar{x}=3.41, ss= .57$] lisans

öğrencilerinin görüşleri arasındadır. Mesleğe hazırlama boyutunda farklılık, RPD lisans öğrencilerinin görüşleri [$\bar{x}$ =2.16, ss = .50] ile sınıf öğretmenliği [$\bar{x}$ =2.76, ss = .63], fen bilgisi öğretmenliği [$\bar{x}$ =3.22, ss = .78] ve Türkçe öğretmenliği [$\bar{x}$ =2.86, ss = .88] lisans öğrencilerinin görüşleri arasındadır. Bu sonuçlara göre, RPD lisans alanındaki öğrencilerin Türk Millî Eğitiminin amaçlarının gerçekleşme düzeyini, okul öncesi, sınıf öğretmenliği, matematik öğretmenliği, fen bilgisi öğretmenliği ve Türkçe öğretmenliği lisans alanındaki öğrencilere oranla çok yeterli görmedikleri söylenebilir.

Tartışma ve Sonuç

Türk Millî Eğitiminin temel amaçlarının gerçekleşme düzeyinin araştırıldığı bu çalışmadan elde edilen bulgular, lisans düzeyinde öğrenimlerini sürdüren öğrencilerin Türk Millî Eğitim Sisteminin genel amaçlarının ‘yüksek düzeyde’ gerçekleşmediği görüşüne sahip olduklarını göstermektedir. Katılımcıların lisans düzeyinde öğrenimlerini sürdüren öğrencilerden oluşması, araştırmadan elde edilen sonuçların geçerlik ve güvenilirlik düzeyinin yüksek olduğu algısını güçlendirmektedir. Eğitim sisteminin amaçları bağlamında gerçekleştirilen uygulamalardan doğrudan etkilenen ve uzun bir süredir örgün eğitim sisteminin içinde yer alan lisans öğrencilerinin, ölçek maddelerine daha gerçekçi yanıtlar verdiği söylenebilir. Araştırmadan elde edilen bulgular, ‘millî değerleri benimseyen, vatanını ve milletini seven yurttaşlar yetiştirme’ şeklindeki amaçların diğer amaçlara oranla daha yüksek düzeyde gerçekleştiğini göstermektedir. Bu sonuçlar, Türk Millî Eğitim Sisteminin iyi vatandaş yetiştirme alt boyutunda yer alan amaçların görece yüksek düzeyde gerçekleştiğini ortaya koymasından önemli bulgular olarak değerlendirilebilir. Benzer bulgulara daha önceki araştırmalarda rastlamak olasıdır. Sheikh ve Ali (2019), yaptıkları araştırmada eğitimin temel amacının genç beyinleri bir milletin ulusal ideolojisi ile uyumlu hale getirmek için kullanılan temel araçlardan biri olduğunu ifade etmektedir. Özdemir (2013) tarafından yapılan araştırmada, genel liselerin vizyon ve misyon ifadelerinde öğrencilere vatandaşlık bilinci kazandırma ve manevî değerlerini geliştirme amaçlarının ön planda tutulduğu bulgusu yer almaktadır. Araştırmanın sonuçları, Türk Millî Eğitim Sisteminin, iyi vatandaş yetiştirme boyutundaki kültürel değerleri benimseyen, Atatürk ilke ve devrimlerine bağlı yurttaşlar yetiştir-

tirme amaçlarının gerçekleşme düzeyinin görece düşük olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde, Berkant ve Sürmeli (2013) tarafından yapılan araştırmada öğretmenler, öğrencilere millî ve manevi değerlerin kazandırılmasında, güçlükler yaşadıkları yönünde görüş belirtmektedir. Tay, Durmaz ve Şanal (2013) tarafından yapılan başka bir araştırmada, öğrenci görüşlerinin daha çok ahlaki değerlerin kazanılması üzerinde yoğunlaştığı, millî ve manevi değerlerin kazanılması yönündeki görüşlerin oldukça sınırlı sayıda kaldığı bulgularına yer verilmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular, Millî Eğitim Sisteminin 'iyi insan yetiştirme' alt boyutunda yer alan 'insan haklarına saygılı ve topluma karşı sorumluluk duyan, dengeli, kişilik ve karakter sahibi bireyler yetiştirir' şeklindeki amaçlarının, 'orta düzeyde' gerçekleştiğini göstermektedir. Oysa Aslan'ın (2019) yaptığı araştırmada, 21. yüzyılda eğitimin en önemli amaçlarından birinin, öğrencilerin demokratik, evrensel ve ulusal değerlere kavuşması olduğu bulgusu yer almaktadır. Benzer şekilde, Tay ve Yıldırım (2009) tarafından yapılan araştırmada veliler, okullarda öğrencilere iyi insan olmayı sağlayacak değerlerin öncelikli olarak kazandırılması gerektiği şeklinde görüş belirtmektedir. Yücel (1998), iyi insan yetiştirmeden karakterli bir toplum yapısının ortaya çıkmasının mümkün olmadığını dile getirmektedir. Lisans öğrencileri, Türk Millî Eğitim Sisteminin 'hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip bireyler yetiştirir' şeklindeki amaçlarının düşük düzeyde gerçekleştiği şeklinde görüş belirtmektedir. Oysa OECD (2018) Learning Framework 2030 belgesinde, gittikçe artan karmaşık toplumsal sorunlar ile karakterize edilen bir dönemde, eğitim programlarının insanların karşılaştıkları zorluklarla baş edebilmeleri ve bilgi patlaması karşısında bilimsel gelişimlerini sürdürmelerine yönelik amaçlar barındırmasının uygun olacağı önerisi yer almaktadır. Benzer şekilde, Silcock ve Duncan (2012) ve Freire (2018), eğitimin öncelikli amacının evrensel değerlere sahip bilimsel ve özgür düşünceli bireyler yetiştirmek olması gerektiğini dile getirmektedir.

Araştırmanın bulguları, Millî Eğitim Sisteminin 'mesleğe hazırlama' alt boyutundaki amaçlarının gerçekleşme düzeyinin oldukça düşük olduğunu göstermektedir. Lisans öğrencileri, Millî Eğitim Sisteminin 'birlikte iş görme alışkanlığı kazandırır' ve 'hayata hazırlar' şeklindeki amaçlarının görece düşük düzeyde gerçekleştiği şeklinde görüş belirtmektedir. Oysa Gül (2004), eğitim sisteminin temel amaçlarından birinin bireyi meslek yaşamına hazırlamak olduğunu ifade etmektedir. Yue (2019) yaptığı çalışmada, 21. yüzyılda

eğitim gören bireylerin uzmanlık becerilerine, yaşam becerilerine ve çalışma becerilerine sahip olmaları gerektiği belirtilmektedir. Daha önceki araştırmalarda benzer bulgulara rastlanmaktadır. Nitekim Uçar ve Özerbaş (2013) tarafından yapılan araştırmada, aileler doğrudan meslek kazandırmaya yönelik olarak açılan mesleki ve teknik eğitim kurumlarına olumsuz baktığı, mesleki ve teknik eğitim veren okulların başarılı öğrencilerin tercih edeceği kurumlar haline getirilmesi gerektiği bulgusu yer almaktadır. Demir ve Şen (2009) tarafından yapılan araştırmada, benzer bulguların yer aldığı görülmektedir. Araştırmanın bulguları, Millî Eğitim Sisteminin 'kendini mutlu kılacak bir meslek sahibi olmayı sağlar' ve 'yurttaşlarını ilgi ve yetenekleri doğrultusunda geliştirir' şeklindeki amaçlarının oldukça düşük düzeyde gerçekleştiğini göstermektedir. Binici ve Arı (2004) tarafından yapılan araştırmada, toplumda meslek seçiminin büyük ölçüde tesadüflere bağlı olduğu, bu nedenle öğrencilerin yatkın oldukları alanlara yönlendirilmesi ve bu amaçla okul, aile ve öğrencinin işbirliği içinde olması gerektiği bulgusu yer almaktadır.

Araştırmadan elde edilen bulgular, kadın katılımcıların erkek katılımcılara oranla Türk Millî Eğitiminin iyi insan yetiştirme ile ilgili temel amaçlarının daha yüksek düzeyde gerçekleştiği şeklinde görüş belirttiklerini ortaya koymaktadır. Bu algının kadın katılımcıların sosyal çevrelerindeki bireyleri iyi insanlar olarak görme gereksinimlerinden kaynaklandığı düşünülebilir. Gürsoy ve Arslan-Özkan (2014) tarafından yapılan araştırmadan elde edilen bulgular, bu düşünce ile benzerlik göstermektedir. Araştırmanın sonuçları, katılımcıların Türk Millî Eğitiminin temel amaçlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşlerinin yaş değişkeni açısından farklılaşmadığı, lisans alanı değişkeni açısından istatistiksel olarak farklılaştığını göstermektedir. RPD lisans alanındaki katılımcılar, Türk Millî Eğitim sisteminin temel amaçlarının gerçekleşme düzeyini, diğer lisans alanındaki katılımcılara göre iyi vatandaş yetiştirme, iyi insan yetiştirme ve mesleğe hazırlama alt boyutlarında görece daha yetersiz bulmaktadır.

Sonuç olarak, Türk Millî Eğitim sisteminin temel amaçlarının gerçekleşme düzeyinin özellikle mesleğe hazırlama boyutunda yetersiz olarak algılandığı görülmektedir. Mesleğe hazırlama alt boyutundaki yetersizliğin, yurttaşlarını ilgi ve yetenekleri doğrultusunda geliştirme ve kendini mutlu kılacak bir meslek sahibi olmayı sağlama konusunda olduğu görülmektedir. İyi insan yetiştirme alt boyutunda ise Türk Millî Eğitim sisteminin, hür ve bilimsel dü-

şünme gücüne ve geniş bir dünya görüşüne sahip bireyler yetiştirme konusunda çok yeterli olamadığı görülmektedir. Sonuçlar, Türk Millî Eğitim sisteminin Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, kültürel değerleri benimseyen yurttaşlar yetiştirme konusunda çok yeterli olmadığı şeklindedir.

Öneriler

Okullar, Türk Millî Eğitim sisteminin temel amaçlarının üst düzeyde gerçekleşmesini sağlayacak şekilde yeniden yapılandırılmalıdır. Okullar, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini açığa çıkaracak eğitim programları ile buluşturulmalıdır. Okul müdürleri, Türk Millî Eğitim sisteminin amaçlarının istenilen düzeyde gerçekleşmesi konusunda daha fazla sorumluluk almalıdır. Öğretmenler, ders ve okul amaçlarının yanında Türk Millî Eğitiminin temel amaçlarının gerçekleşmesini sağlayacak etkinlikler planlamalı, bu temel amaçlar doğrultusunda öğrenme ortamları oluşturmalıdır. Veliler, çocuklarını okullara yönlendirirken ilgi ve yeteneklerini göz önünde bulundurmalıdır. Özellikle iyi vatandaş, iyi insan olarak yetiştirilebilmesi için öğrencilerin sorumluluk almasını, özgüven kazanmasını ve kendi kararlarını vermesini sağlamada çok önemli rolü olan sanat ve spor etkinliklerine ağırlık verilmeli, okullarda sosyal öğrenme alanlarının (spor salonu, tiyatro sahnesi, resim atölyesi, müzik salonu vb.) kurulması için eğitim seferberliği başlatılmalıdır. Öğrencileri yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek amacıyla akıllı tahtalara bağımlı olarak sürdürülmeye çalışılan ve sadece sisteme yüklenen kitapların yüzünden okunması şeklinde gerçekleştirilen öğrenme etkinlikleri yerine öğrencilerin aktif olarak katıldığı etkileşimli ve öğrenci merkezli eğitim uygulamalarına yer verilmelidir. Bu çalışma nicel araştırma deseninde ve tarama modelinde, lisans öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Bu konuda farklı desenlerde ve çalışma grupları ile farklı araştırmalar planlanabilir.

EXTENDED ABSTRACT

Fulfilment Level of Turkish National Education System's General Purposes According to Views of Prospective Teachers

*

Şenol Sezer
Ordu University

Education not only performs functions such as changing the behavior of the individual, adapting to the society, but also contributes to production and self-realization. It can be said that another function of education is to equip individuals with the knowledge and skills required by the age by making them a harmonious member of the society and contemporary world in which they live. It is known that these qualities or characteristics expected to be brought into the individual through education are evaluated within the general objectives of the education system.

The goals of education are directly influenced by theories related to the schooling. Theorists summarize the various theoretical approaches used to explain the aims of education as social transfer theories, interpretive theories and social transformation theories. In the 19th century, the school's role assumed as the socialization, which previously belonged to the family and the church. During this period, schools were responsible for transferring social knowledge, rules and traditions from generation to generation. Based on this tradition, functionalist theorists argue that educational objectives can be divided into four categories: intellectual, political, economic and social. Considering economic purposes, education should prepare the students for labour life and certain career areas through schools. Commentary theorists or phenomenological approaches focus on the social aspects of education. According to the social transformation theorists, including theorists who support the critical-confrontational view, education should mediate change in society, transform and liberate the individual in order to discontinue the existing social structure.

In contemporary societies, education has two types of functions, open and hidden. Open functions of education can be expressed as to transfer the cul-

tural accumulation of the society to future generations, to provide professional knowledge and skills, to support individuals to have a profession, to teach individuals the ways of rational thinking, to gain rational thinking skills, to allow them to perceive the natural and social environment depending on scientific principles and contribute to the development of science. In addition to the open functions of the education system, it has hidden functions such as providing status to individuals, population planning, prevention of harmful habits, providing suitable job opportunities and mediation of finding suitable spouses.

The aim of this study is to determine the level of realization of the general aims of Turkish National Education based on the opinions of undergraduate students. For this purpose, the following questions were sought:

1. What is the realization level of the main objectives of Turkish National Education?
2. Do the opinions on the realization level of the objectives of Turkish National Education differ in terms of participants' gender, age and undergraduate field variables?

This research was planned in quantitative research design and survey model. The population of the study was 1.037 undergraduate students in 2017-2018 academic year at Ordu University Faculty of Education. The sample group consists of 259 undergraduate students who were determined by cluster sampling method among undergraduate students. Data was collected via to the 'Educational Objectives Scale' developed by the researcher. Educational Objectives Scale consists 19 items and three sub-dimensions with the 5-point Likert-type, and all sub-factors meet 64.16% of the total variance. Data were analyzed with SPSS 22 statistical package program. As a result of descriptive statistics, mean and standard deviation values were calculated. The difference between the mean scores was analyzed by using independent t-test for gender variable and ANOVA test for age and undergraduate area variables.

The results show that the goals such as 'to raise citizens who adopt national values and love their homeland and nation' fulfilled at a higher level than other sub-dimensions. The findings also show that the aims of the National Education System in 'good human development' sub-dimension include 'raising a balanced individuals who have personality and character, re-

spectful to the human rights, and have responsibility towards the society' fulfilled at a medium level. On the other hand, the findings show that the aims such as 'to educate individuals who have a wide world view and free and scientific thinking power' fulfilled at a low level, relatively. In addition, the findings show that the fulfilment level of the aims in the 'preparation for the profession' is quite low. The participants in the field of Guidance and Psychological Counselling find the fulfilment level of the main aims of the Turkish National Education system relatively inadequate in terms of good citizen training, good human rearing and preparing for the profession compared to the participants in other license areas.

Interactive and learner-centered educational applications, in which students actively participate, should be replaced by learning activities carried out in the form of reading only because of the books loaded in the system, which are attempted to be maintained on smart boards in order to develop students' creative and critical thinking skills. This study was conducted with undergraduate students in quantitative research design and survey model. Further researches can be planned in different research patterns by applying different working groups.

Kaynakça / References

- Aslan, S. (2019). An analysis of secondary school students' views regarding basic democratic values in terms of several variables. *European Journal of Educational Research*, 8 (2), 491-500.
- Aydın, A. (2015). *Eğitim politikası*. Ankara: Pegem Akademi.
- Baofu, P. (2011). *The future of post-human education: A preface to a new theory of teaching and learning*. Cambridge: Cambridge International Science Publishing.
- Berkant, H. G. ve Sürmeli, Z. (2013). Sosyal bilgiler dersindeki değerleri kazandırmada öğretmenlerin güçlük yaşama durumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 334-348.
- Binbaşıoğlu, C. (2004). *Ailede ve okulda eğitim sorunları*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Binici, H. ve Arı, N. (2004). Mesleki ve teknik eğitimde arayışlar. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3), 383-396.
- Brown, T. A. (2006). *Confirmatory factor analysis for applied research*. New York: The Guilford Press.

- Bursalıoğlu, Z. (2015). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demir, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Cramer, D. (2003). *Advanced quantitative data analysis*. Philadelphia: Open University Press.
- Creighton, T. (2009). Paradigms, mental models, and mindsets in-use. *International Journal of Educational Leadership Preparation*, 4 (3), 1-22.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Demir, E. ve Şen, H. Ş. (2009). Cumhuriyet dönemi mesleki ve teknik eğitim reformları. *Ege Eğitim Dergisi*, 10(2), 39-59.
- Demirel, Ö. (1999). *Plandan değerlendirmeye öğretme sanatı*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Deveci, H. (2008). Eğitimin sosyal temelleri. İçinde M. Gültekin (Ed.). *Eğitim bilimine giriş* (ss.17-40) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Doğan, S. (2014). Eğitimin işlevleri. C. T. Uğurlu (Ed). *Eğitim bilimine giriş* İçinde (s. 27-41) Ankara: Eğiten Kitap.
- Erdoğan, İ. (2014). Eğitimdeki değişimlere dair eleştirel irdelemeler. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(21), 129-140.
- Ertürk, S. (1994). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Meteksan A. Ş.
- Fain, S. M., Barantovich, M. ve Martin, R. (2009). Education for sustainability. R. V. Farrell ve G. Papagiannis (Eds.). *The aims of education in an age of stasis and change* içinde (s. 31-44). Paris: EOLSS Publishers.
- Fraenkel, J., Wallen, N. ve Hyun, H. (2012). *How to design and evaluate research in education*. Columbus, OH: McGraw-Hill.
- Freire, P. (2018). *Ezilenlerin pedagojisi*. (Çev. D. Hattoğlu ve E. Özbek). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Gay, L. R. ve Airasion, P. W. (2003). *Educational research: Competencies for analysis and application*. (7th ed.). NJ: Prentice Hall.
- Gökalp, Z. (1992). *Terbiyenin sosyal ve kültürel temelleri*. (I. Cilt). Hazırlayan: Rıza Kardeş. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Gül, G. (2004). Birey toplum eğitim ve öğretmen. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 223-236.

- Gür, B. S. ve Çelik, Z. (2009). *Türkiye’de millî eğitim sistemi: Yapısal sorunlar ve öneriler*. Ankara: SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı.
- Gürsoy, E. ve Arslan-Özkan, H. (2014). Türkiye’de üniversite öğrencilerinin kadına ilişkin “namus” algısı. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 5(3), 149-159.
- Hoe, S. L. (2008). Issues and procedures in adopting structural equation modeling technique. *Journal of Applied Quantitative Methods*, 3(1), 76-83.
- İçer, M. M. (1997). *Türkiye’de eğitim sisteminin genel amaçları ve temel ilkelerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- İnal, K. (1991). Durkheim’in eğitim anlayışı. *AÜEBF Dergisi*, 24 (2), 511-518.
- Kant, I. (2009). *Eğitim üzerine*. (Çev. A. Aydoğan). İstanbul: Say Yayınları.
- Karasar, N. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel Akademi Yayınları.
- Kıncal, R. Y. ve Ulutaş, M. (2009). İlköğretim 8. sınıf bilgisayar dersi amaçlarının gerçekleştirme düzeyinin değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 293-312.
- Kline, R. B. (2003). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York: The Guilford Press.
- Kösterelioğlu, İ. (2008). Eğitim bilimine giriş dersinin bilişsel alan hedeflerinin gerçekleştirme düzeyi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(15), 61-74.
- Küçük, Z. A. ve Polat, S. (2013). İlköğretim okul yöneticilerinin eğitime ve eğitimin amaçlarına ilişkin görüşleri. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 239-255.
- Lee, S. Y. (2007). *Structural equation modeling*. England: John Wiley & Sons Ltd.
- Leech, N. L., Barrett, K. C. ve Morgan, G. A. (2005). *SPSS for intermediate statistics: Use and interpretation*. (2nd ed.). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- OECD. (2018). The future of education and skills: Education 2030. [https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20\(05.04.2018\).pdf](https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20(05.04.2018).pdf) adresinden erişildi.
- Okur, M. (2005). Milli mücadele ve cumhuriyetin ilk yıllarında milli ve modern bir eğitim sistemi oluşturma çabaları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (1), 199-217.
- Öçalan, M. ve Erdoğan, M. (2009). Ortaöğretim kurumlarında beden eğitimi dersinin amaçlarının gerçekleştirme düzeyi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(3), 280-391.
- Özbek, R. (2017). Vatandaşlık ve insan hakları eğitimi ders amaçlarının gerçekleştirme düzeyi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 359-371. DOI: 10.17679/inuefd.302771.

- Özdemir, M. (2013). Resmi genel liselerin eğitsel amaçlarının “misyon” cümlelerine dayalı olarak çözümlenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 281-293.
- Özkalp, E. (1990). *Sosyolojiye giriş*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Özkan, R. (2011). Toplumsal yapı değerler ve eğitim ilişkisi. *Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 333-344.
- Pallant, J. (2007). *SPSS survival manual: A step by step guide to data analysis using SPSS for Windows* (3rd ed.). Berkshire: Open University Press.
- Resmi Gazete. (Haziran, 1973). Haziran, 1973, Sayı: 14574.
- Sarıbaş, S. ve Babadağ, G. (2015). Temel eğitimin temel sorunları. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*, 3(1), 18-34.
- Schreiber, J. B., Nora, A., Stage, F. K., Barlow, E. A., ve King, J. (2006). Reporting structural equation modeling and confirmatory factor analysis results: A review. *The Journal of Educational Research*, 99(6), 323-338.
- Sheikh, S. U. ve Ali, M. A. (2019). Al-Ghazali's aims and objectives of Islamic education. *Journal of Education and Educational Development*, 6(1), 111-125.
- Silcock, P. ve Duncan, D. (2012). Values acquisition and values education: Some proposals. *British Journal of Educational Studies*, 49(3), 242-259. DOI: 10.1111/1467-8527.t01-1-00174.
- Sönmez, Ö. (2006). *Lise öğrencilerinin beden eğitimi dersi genel amaçlarının gerçekleşmesi düzeyine ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Spencer, H. (1860). *Education: Intellectual, moral, and physical*. New York: Appleton & Company. <http://dx.doi.org/10.1037/12158-000> adresinden erişildi.
- Standish, P. (2002). Education without aims? R. Marples (Ed.). *The aims of education* içinde (s. 35-49). London: Taylor & Francis.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics* (5th ed.). Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Tay, B., Durmaz, F. Z. ve Şanal, M. (2013). Sosyal bilgiler dersi kapsamında öğrencilerin değer ve değerler eğitimine ilişkin görüşleri. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33 (1), 67-93.
- Tay, B. ve Yıldırım, K. (2009). Sosyal bilgiler dersinde kazandırılması amaçlanan değerlere ilişkin veli görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(3), 1499-1542.
- Teyfur, M. (1995). Türk milli eğitim sisteminde amaçlar sorunu. *Eğitim Yönetimi*, 1(3), 461-464.

- Tezcan, M. (2001). Eğitimin toplumsal temelleri. V. Sönmez (Ed.). *Öğretmenlik mesleğine giriş* içinde (s.75-101) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tezcan, M. (2017). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Uçar, C. ve Özerbaş, M. A. (2013). Mesleki ve teknik eğitimin dünyadaki ve Türkiye'deki konumu. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), 242-253.
- UNESCO. (2002). Education for sustainability. From Rio to Johannesburg: Lessons learnt from a decade of commitment. *World Summit on Sustainable Development Johannesburg, 26 August- 4 September 2002*. http://portal.unesco.org/en/ev.phpURL_ID=13450&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html adresinden erişildi.
- Xiem, N. T. (2018). John Stuart Mill's liberal thought on education and the dissemination of education in enforcing the right of liberty. *American Journal of Educational Research*, 6(5), 570-577. doi: 10.12691/education-6-5-33.
- Yue, X. Y. (2019). Exploring effective methods of teacher professional development in university for 21st century education. *International Journal of Innovation Education and Research*, 7(5), 247-257. DOI: <https://doi.org/10.31686/ijer.Vol7.Iss5.1506>
- Yücel, H. A. (1998). *İyi vatandaş iyi insan*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Zabun, B. (2019). Türkiye'de eğitim sosyolojisinin gelişimi., M. Çağatay Özdemir ve A. Selcen Aslangilay. *Eğitim sosyolojisi*. içinde (s.115-142). Ankara: Pegem Akademi.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

- Sezer, Ş. (2020). Öğretmen adaylarının görüşlerine göre Türk milli eğitiminin genel amaçlarının gerçekleşme düzeyi. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(24), 2269-2296. DOI: 10.26466/opus.619531